

KRONIKA

Glosa

Književniki iz bratskih vzhodnih dežel na obisku pri slovenskih literarnih glasilih

Avgustovsko počitniško razpoloženje je razburkal zanimiv literarni obisk. V zadnjih poletnih dneh, tako rekoč za uvod v novo kulturno sezono, so v Ljubljano dopotovali pesniki in pisatelji iz treh nam vsem tako dragih bratskih dežel: iz Vzhodne Nemčije, iz Vzhodne Francije in iz Vzhodne Tirolske. Delegacijo, v kateri so bili vzhodnonemški pesnik Erwin Fritz, vzhodnofrancoski dramatik in kritik Joseph B. Javorsek in vzhodnotirolski Hans Menart, in je v naše kraje priletela na krilih solidne in že dolgo znane letalske kompanije Orient-Luft (se spominjate prospektov: *Fliegen Sie nach Kommunismus mit Orient-Luft!?*), je na letališču Brnik pričakala skupina slovenskih književnikov pod vodstvom Cirila Zlobca.

Po kratkem okrepcilu v letališki restavraciji so slovenski gostitelji svoje goste odpeljali na uredništvo Sodobnosti, kjer se je vršil tovariški pogovor o literarni problematiki, nato pa še v novo stolpnico ČGP Delo, kjer jih je zaradi odsotnosti glavnega urednika J. Koprivca sprejel urednik Književnih listov Tit Vidmar. Tudi tu so prijateljsko kramljali vse do kosila. Žal je zmanjkalo časa za obisk uredništva Nedeljskega dnevnika, kjer so delegacijo nestrpnost čakali uredniki in voditelji kot npr. M. Meden in Z. Šetinc.

Povzemimo nekaj misli iz plodnih razgovorov med gosti iz vzhodnih dežel in predstavniki naših literarnih občil.

Naјveč tehtnih misli je prispeval vodja delegacije Erwin Fritz, ki je imel nagovor že natipkan in ga zato lahko reproduciramo skoraj dobesedno. Takole se je izrazil:

Zelo me veseli, ich bin begeistert, da se odnosi med Slowenische in Ost-Deutsche Literatur tako dobro razvijajo. Weniger begeistert smo glede posameznih subversivnih slučajev, kot je zum Beispiel die Neue Revue. Jasno je namreč, da bomo pot zum Sozialismus und Kommunismus našli samo unter dem Banner des Marxismus-Leninismus, tako rekoč mit dem Willen des Volkes für das Wohl des Volkes, bitte schön!

Ja ja, je vzhičeno rekel predstavnik Vzhodne Tirolske.

Pri tem seveda ne smemo pozabiti, je rekel delegat iz Vzhodne Nemčije, da je Richtungsschnurr naše poti die Partei!

Evidemment! je pojoče pritrdil Francoz, J. B. Javorsek.

Aber! je poudaril Erwin Fritz, Tu imate diese so genannte Neue Revue, katere predstavniki podrejo in spravijo na tla butasto tele — marksizem. To ni nič drugega kot kansacityrodeo, mrtvo tele — marksizem samo mrtvobutasto gleda v njihove kadeče se cevi!

Entschuldigen, reče Hans Menart, ampak rodeo je tekmovanje, ne pa streljanje.

Ne zamerite, je dodal glavni urednik Sodobnosti, marksizma ni mogoče primerjati z butastim teletom.

Jaz samo evidentiram, se je popravil Fritz, unser grosser Klassiker Karl May...

Karl Marx, je popravil Zlobec.

... natürlich, je prijazno pokimal Fritz, also že naš grosser Karl je rekel, da je prepovedano pljuvati... zum Beispiel, diese Old Grafči pa slavni Old Tinče, Old Ivek, Old Tarčihand, Old Marči, Old Dimči, Old Drejči in drugi. Med sabo jih ne družijo veliko. Razen antipatije do marksizma.

Selbsverständlich, je rekel Hans.

Continuenz, continuenz! je veselo zavpil Joseph. Tisto o pljuvanju, cracher...

Eni žvečijo pred jutranjo kavo zobotrebec, je nadaljeval Erwin, drugi samo blago pljuvajo v taborni ogenj. Ogenj plapola.

Es tut mir wirklich leid, je bil siten Hans, ampak rodeo nima nobene zveze s tabornim ognjem!

Toda pljuvanje jo ima! je vzkliknil Joseph. Ils crachent dans la figure du Socialisme! In ne popravljajte kar naprej našega dragega petit Fritza!

Also! je nadaljeval Fritz, opazil sem, da imajo ti vaši kavboji von Neue Revue kein Verständnis für Internationalismus; ko pišejo — na primer ein gewisser Old Tinče — o Ereignisse slovenske Literatur, sploh ne omenjajo Ost-Deutsche Literatur, keine Ost-Französische Literatur, keine Ost-Tiroler Literatur. Pri nas smo popolnoma zgroženi, da slowenische Cowboys ne upoštevajo keine internationale Werte. Pišejo na primer o slovenski povojni književnosti, toda vsi vemo, kaj je pomenil v tej deželi marksizem od Ivana Cankarja dalje, vsekakor pa od Speransa dalje (1938). Od tedaj pa vse do danes — in o tem med resnimi ljudmi ni nobenega dvoma — marksizem v tej deželi nepretrgano prevladuje...

Skoraj nepretrgano, pripomni urednik Ciril, vzemimo leto 1948...

Lassen Sie mich sprechen, je trdo rekel Erwin, — Marksismus ima v tej naši Ost-Deutsche oziroma Jugoslawische Kultur odločilno duhovno in tudi praktično vlogo (filozofija prakse!), je duh časa (se spominjate, kaj je o tem Zeitgeistu rekel Karl May v pismu Lassallu?) in delovno ljudstvo si zagotavlja z njim bodočnost, Zukunft!

Wieso? je zanimalo drobnjakarskega Tirolca, mar ni Karl May rekel Lassallu nekaj slabega o tem Zeitgeistu, in sicer v zvezi s Schillerjem?

Laissez passer, je rekel Javorsek, — meni se zdi très interessant!

Vse od zadnjih predrevolucijskih let do danes ima odločilno prvenstvo pri nas marksistični svetovni nazor: zgodovinsko, idejno in moralno, je nadaljeval mož iz Vzhodne Nemčije. Vaši revolveraši z Neue Revue Ranch pa marksistov sploh ne omenjajo. Nobenega Vidmarja, Udetja, Zwittra, Slodnjaka...

Ces gens là, je hotel nekaj vznesenega povedati Joseph, pa ga je prekinil pikolovski Tirolec.

... niso ravno zgledni marksisti! Mislim z dušo in telesom.

S telesom pač, je rekel Fritz. Erlauben Sie mir, da končam.

Natürlich, je rekel Hans, nato pa je, da bi pokazal znanje bratskega jezika dodal še: Naturellement!

Torej! Das ist ein Skandal! Iz čiste hudobije, samo da bi jezili nas iz Vzhodne Nemčije, hvalijo den Vladimir Kavčič, za katerega se ve, da spada v Ost-Deutsche Literaturgeschichte! Werde ich schon unsere Mitglieder

Herrn Matej Bor, Herrn Ivan Potrč, Herrn Peter Levec und magari tudi pokojnega Herrn Ciril Kosmač rufen! Ti jim bojo že dali vetra! Ali so vas, Herr Menart, kaj omenili? Pa vas, Monsieur Javorsek? Saj vas tudi jaz ne bi, ampak Situation ist scharf, v Klassenkampf hudič tudi muhe žre, boste videli, kako se bo razplamtel ta razredni boj v naši brezrazredni družbi! Še bolj kot tisti taborniški ogenj na Kansas City Ranch, ki nam ga hočejo opljuvati!

Glavni urednik Sodobnosti se je pri teh imenih začel presedati, kajti Fritz ga ni navedel niti med kavboji niti med kolegi iz bratskih vzhodnih dežel.

Na ja, je nadaljeval Erwin Fritz, Branko Hofman je podoben primer! Očitno gre za vzhodnonemškega pisatelja (Hofman, bitte schön!), Neue Revue pa kar piše o njem. Seveda ne iskreno. Auch den Herrn Pavle Zidar so dobili pomotoma . . .

Correct! je vzkliknil Javorsek. Sem ga svaril. Sem mu pisal des lettres anonymes . . .

In koga povzdigujejo? je strastno zvišal glas Fritz. Primoža Kozaka, čigar Kongres je v bistvu agitka, Daneta Zajca, avtorja medlih Otrok reke, Šalamunove literarne potegavščine, Šeligovo pretenciozno cizeliranje . . . Pa Old Grafčija, čigar Štukature so prazno, nesmiselno pošklepetavanje besed. Unsinn!

Scheisse! je vzkliknil Hans Menart.

Merde! je sočno izpustil Javorsek.

Prosim, da to ostane med nami, je rekel urednik Sodobnosti.

Medtem ko so si izmenjali še nekaj podobnih oznak, so gostje iz vzhodnih dežel prispeli na uredništvo Dela.

Wissen Sie, je s tresočim se glasom govoril tamkajšnji Tit Vidmar, Delo, to je približno tako kot Neues Deutschland pri vas. No, piše sicer, da ga izdaja socialistična stranka, ampak pri nas ni nobenih pravih strank, verstehen Sie, Richtungsschnurr je . . . saj veste . . .

Ze res, se je zabaval Fritz, da imamo pri nas nekaj strank, na primer krščansko-socialno in kmečko, ampak to je bolj za špas . . .

Če človek takole pogleda, je rekel Vidmar, bi rekel, da smo pri nas bolj napredni kot pri vas . . . razen seveda tele Neue Revue . . .

Ob teh odličnih besedah se je razgovoril posebno Tirolec.

Veste, je rekel, teh zadnjih dvajset let je dvajset izgubljenih let za slovensko kulturo . . . Popoln kaos brez minimalnih vodil in meril. Z vzhodnotirolskega vidika ste Slovenci popolnoma na tleh.

Vrai, je rekel Joseph B. Javorsek, uvedli ste autogestion in je šlo vse k vrugu, teh dvajset let ste izgubili s samoupravljanjem, tragique!

Najlepši obeti, je zanosno govoril Hans. Potem pa ti kar v nekaj letih družbeni polet neopazno ponikne v pesek brezciljnega gospodarskega eksperimentiranja, po drugi strani pa te bog, da bi bila mera polna, udari še s tremi, štirimi zapovrstnimi mladimi rodovi žlobudračev, mazačev in piskačev . . .

Genau so, se je strinjal Tit Vidmar, namesto da bi gojili stare mojstre marksizma, zum Beispiel Todor Pavlov, Georgij Valentinovič Plehanov pa Herr Vojan Rus und Herr Franček Bohanec . . .

Voilà, je vzkliknil Javorsek, par exemple Goethe et Eckermann, Pierre Emmanuel, mon cher ami Ionesco et mon petit Molière . . .

Und Boris Ziherl, je pristavil Erwin Fritz.

Tudi unsere junge Marxisten so fantje od fare, je rekel Vidmar, par example (pri tem se je veselo obrnil k možu iz Vzhodne Francije) Monsieur Strehovec, Monsieur Erjavac et Monsieur Ciril Kovač.

Ah, j'aime l'humour, je rekel Javorsek, to imamo mi Vzhodni Francozi v krvi. Cenim vašega pisatelja s kratkim, zgoščenim, tehničnim imenom Tof. C'est quelque chose! Tof je vsekakor bolj slaven kot Šalamun in ga mladina vsekakor laže sprejema . . . Ne pa ta modernizem, letrizem, konkretizem in afonizem!

Io la capisco, je hotel dodati h kozmopolitskemu značaju pogovora glavni urednik Sodobnosti, ker ste tudi vi nekoč bili modernisti! Ampak takrat je bilo to nekaj čisto drugega. Kako ste že rekli? Razumljive prikazni različnih provinc in provincialcev ali pa zaostalih etničnih skupin.

Das muss man einstellen, je rekel Erwin, ti kavboji bojo toliko časa streljali na teleta in marksizem . . .

A propos, je posegel vmes mož s Francoskega, — mene bi v tem trenutku zanimala culture gastronomique Slovène. Recimo, da bi šli kaj jest . . .

Resnično, je sklenil duhoviti Tirolec, teletina in marksizem sta tu pri vas enako ogrožena, to je tako rekoč das wichtigste Problem des Sozialismus und Kommunismus.

Zatem so se gostje iz vzhodnih dežel skupaj s svojimi gostitelji odpravili na svečano kosilo, ki sta ga priredili že omenjeni redakciji slovenskih literarnih občil. Gostijo so sklenili z naslednjim vtisom: Najboljša pa je pečena teletina!

Dimitrij Rupel

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

Deveta številka beograjske Književnosti posveča tri prispevke spominu Meša Selimovića. Najprej je natisnjen odlomek iz neobjavljenega Selimovićevega romana *Krog*. Odlomek ima naslov *Pogovor. Od romana Tihote k romanu Derviš in smrt Meša Selimovića (Smer vzpona)* in *Narava tragične vizije* sta odlomka iz knjige *Duh in dejanje*, ki jo je Miroslav Egerić napisal o romanu *Derviš in smrt*. Radovan Popović pa je napisal *Življenjepis Meša Selimovića* kot prispevek za biografijo. *Življenjepis* je opremljen z odlomki Selimovićeve pripovedi o sebi. V njem zasledimo tudi podatek o snemanju filma po Selimovićevi pripovedi, kot ga je režiral Jože Gale. Navedeno je tudi, da sta na proslavi osemdesetletnice Iva An-

drića poleg Selimovića in drugih govorila tudi Avguštin Lah in Ivan Bratko. Osmo nadaljevanje *Pokolenj: Notranji pejsož* je Živojin Pavlović tudi to pot napisal v obliki pisma Aleksandru Tišmu in govori o dramskem delu — o nekaterih tekočih uprizoritvah in svoji drami *Variola vera*. Jovan Hristić je napisal *Bajko o carju Leninu in druge gledališke zgodbe* ter omenja tudi slovenski delež na Sterijevem pozorju, postavitev Jančarjeve drame *Disident Arnož in njegovi*, ob tem pa tudi Kermaunerjev esej o njej. Z naslovom *Dih uma* je objavljenih šest pesmi Allena Ginsberga v prevodu Mihaila Ristića. *Pesem kot diagram misli* pa je naslov pogovora Ivane Milankov z Ginsbergom. Naj še omenimo polemičen zapis Dimitrija Rupla *Kaj delati in kaj storiti?*, v katerem omenja razprtije okrog Nove revije, piše o težavah